

Heldere norm nodig om defensie serieus te nemen

Krijgsmacht kan nog maar één grote missie aan en het is maar de vraag of zij een bijdrage kan leveren aan strijd tegen Isis

Raymond Gradus

Kort na de Tweede Wereldoorlog zat de schrik er nog goed in en was het duidelijk dat we onze landsverdedigingstaak hadden verzaakt. Hoewel er in de opbouwjaren vele noden waren, was er brede consensus dat de defensie-uitgaven op peil moesten blijven. In het begin van de jaren vijftig steeg het collectieve uitgavenquotum voor defensie van rond de 4% naar bijna 5% van het bruto binnenlands product (bbp).

Eind jaren vijftig is dit echter gedaald tot 3% bbp. Het relatieve aandeel van defensie bleef daarna in de jaren van de Koude Oorlog ruim twintig jaar stabiel en bleef schommelen rond de 3% bbp. Vooral na de val van de Berlijnse muur is de daling van het defensiequotum voortgezet. In dezelfde periode stegen de uitgaven aan zorg en sociale zekerheid tot astronomische hoogten en zij slokken inmiddels meer dan 50% van de overheidsuitgaven op.

Op dit moment is het defensiequotum net iets meer dan 1% bbp (1,1% bbp in 2013). Inmiddels piept en kraakt de defensieorganisatie in al haar voegen. Defensie kan nog maar één grote missie aan en het is maar de vraag of het een substantiële bijdrage kan leveren aan de noodzakelijke strijd tegen Isis. Een heldere norm is daarbij nodig om verdringing door andere uitgaven te voorkomen en om te laten zien dat het echt menens is met onze bijdrage aan de internationale veiligheid.

Uitgezonderd (wellicht) de Verenigde Staten is de Nederlandse situatie van voortdurend dalende defensiequota internationaal geen uitzondering. De defensie-uitgaven als percentage van het bbp van België, Duitsland, Frankrijk, VS en het Verenigd Koninkrijk laten dit zien. De uitgaven van defensie van de zuidoost- en oostburen zijn een fractie lager dan onze uitgaven. Maar ook Frankrijk

Gericht op de toekomst: jonge bezoeker van legerplaats maakt kennis met camouflage.

FOTO: HOLLANDESE HOOGTE

Ook Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zien defensie-uitgaven in percentage bbp fors dalen

en het Verenigd Koninkrijk, landen die altijd belangrijke defensiemachten zijn geweest, zien hun uitgaven in percentage van het bbp fors dalen, vooral na de jaren tachtig. Wel voldoen beide landen nog aan de Navo-norm dat ten minste 2% van het bbp aan defensie-uitgaven moet worden besteed. Een situatie waaraan Nederland (en dus ook België en Duitsland) al jaren niet meer voldoet.

Voor de VS geldt dat de hoge defensie-

quota van de Korea-oorlog (13%) en van de Koude Oorlog (6%) al lang verlaten zijn. Begin deze eeuw is het Amerikaanse defensiequotum weer opgelopen, vooral vanwege de oorlog tegen het terrorisme. Onder president Barack Obama vindt echter weer een beleidswijziging plaats en zien we weer een daling. Belangrijk is ook de argumentatie van Obama die fijntjes wijst op de onevenwichtigheid binnen de Navo en die de Europese

landen vraagt hun eigen veiligheid te garanderen. Dit ook in de wetenschap dat veel landen in Europa sinds de eurocrisis hun defensie-inspanning verder hebben teruggebracht.

Het is goed dat bijna alle politici in Nederland inzien dat er te veel op defensie is bezuinigd en dat nu een keer wordt gemaakt. Echter, de extra uitgaven in 2015 van € 100 mln — net iets meer de groei van het bbp in 2015 — is vooral een doekje voor het bloeden. Terecht geven leden van de CDA-jongerenbeweging aan dat veel meer nodig is om defensie haar (grondwettelijke) taken waar te laten maken.

Dit vraagt zeker om een onderbouwing wat nodig is. Maar in mijn ogen is ook een heldere norm nodig om te voorkomen dat het belang van defensie weer ondersneeuwt. Want het gevaar is levensgroot dat als de spanningen in de wereld afnemen of als er een nieuwe budgettaire crisis komt de bescherming van ons grondgebied en de internationale rechtsorde weer onderaan op de prioriteitenlijst komt te staan. Gezien de tekorten die er zijn is een trendmatige groei van de Nederlandse defensie-uitgaven die (fors) uitgaat boven de groei van het bbp daarom noodzakelijk, met als streven om — op termijn — volledig te voldoen aan de Navo-norm van 2% bbp.

In de tussenliggende periode zou een jaarlijkse stijging van defensie-uitgaven met in elk geval 5%, los van de bbp-ontwikkeling, noodzakelijk zijn. Jaarlijks gaat het om een extra bedrag van circa € 400 mln. Dit lijkt veel geld, maar het is minder dan de helft van het geld dat departementen jaarlijks extra kunnen besteden aan materiële uitgaven zoals reizen en gebouwen. Als we vrede en veiligheid echt prioriteit willen geven, is een aanzienlijke impuls noodzakelijk.

Raymond Gradus is hoogleraar aan de VU in Amsterdam en directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.